

536/05/2016

19.8.2016

Lausunto
Opetus- ja kulttuuriministeriö
PL 29
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo@minedu.fi

Oulun yliopiston lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi eräistä opetustoimen rekistereistä ja valtakunnallisista tietojärjestelmistä

Viite: Lausuntopyyntö 1.7.2016 OKM/24/010/2016

Esityksessä ehdotettava laki korvaisi vuonna 1999 voimaan tulleen lain opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta sekä ylioppilastutkintorekisteristä (1058/1998).

Laissa säädettäisiin opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä sekä oppijamerorekisteristä ja uudesta oppilas-, opiskelija- ja tutkintotietojen sähköisestä käsittelyjärjestelmästä, jota käytettäisiin tietojen luovuttamistarkoitukseen erikseen määritellyille viranomaisahoille ja eri kouluasteen oppijoille.

Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi Opetushallituksen ylläpitämästä palvelusta, jossa erikseen määriteltäviä opiskeluoikeutta sekä opinto- ja tutkintasuorituksia koskevia tietoja voitaisiin yhdistää ja luovuttaa rekisteröidylle itselleen ja viranomaiselle.

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017. Oppilas- opiskelija- ja tutkintotietojen sähköiseen käsittelyjärjestelmään tulisi tallentaa lain voimaan tulosta lukien olevat tiedot viimeistään 30. päivä kesäkuuta 2017.

Oulun yliopisto arvioi ehdotettavan lain korostavan Euroopan parlamentin 14.4.2016 hyväksymän tietosuoja-asetuksen mukaisten vaikutusten nopeaa arviointitarvetta korkeakouluissa ja asetuksen mukaisten tietosuojaan liittyvien velvoitteiden täyttämistä siten, että korkeakoulut pystyvät vastaamaan lakiehdotuksen kohteena olevien tallennettujen tietojen sisällöstä ja virheettömyydestä sekä tietojen luovuttamiseen lainmukaisuudesta. Oulun yliopistossa tietosuoja-asetuksen kartoitus tehdään syksyllä 2016 ja tarvittava kehitystyö vuonna 2017. Oletettavasti rekisterin ylläpitäjän rooli ja rekisteriselosteiden ajantasaisuus korostuvat entisestään.

Tulossa olevat tietosuojaan liittyvät muutos- ja/tai kehitystehtävät voivat aiheuttaa viivettä oppilas-, opiskelija- ja tutkintotietojen tallennukseen, etenkin jos tiedot on oltava uudessa sähköisen järjestelmän edellyttämässä muodossa tallennettuna 30.6.2017 mennessä.

Oulun yliopisto

PL 8000
90014 Oulun yliopisto

oulu.yliopisto@oulu.fi
Puh 0294 480 000
Fax 08 344 064

www.oulu.fi

Nykytilanteessa tietoja on pyydetävä ja toimitettava kaikista alla mainituista rekistereistä, järjestelmistä tai tietovarannoista erikseen, mikä on ylläpidon ja tiedon hyödyntämisen ja siten myös digitalisaation kannalta hidaste, jopa este.

- Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja 2. asteen ammatillisen koulutuksen järjestäjät hallinnoivat tietoja oppilashallinto-ohjelmistolla tai vastaavalla ohjelmistolla paikallisesti ja ne tallennetaan paikalliseen oppilasrekisteriin. Tosin oppilaiden ja opiskelijoiden henkilö- ja suoritustietojen hallinnointiin käytetään pääasiassa yhden määräävässä asemassa olevan yrityksen opintohallintojärjestelmää, kuten nykytilan käytäntökuvauksessa on todettu.
- Opetushallitus ylläpitää opiskelijavalintarekisteriä ja ammatillisen aikuiskoulutuksen tutkintotoimikuntien lukuun näyttötutkintojen suoritusrekisteriä sekä ylioppilastutkintolautakunta ylioppilastutkintorekisteriä.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa korkeakoulujen tietovarannosta ja toimii sen ylläpitäjänä. Tietovaranto on korkeakoulujen tietojen keskitettyä säilytystä ja käyttöä varten tarkoitettu tietojärjestelmä, johon koottaan tietojen rekisterinpitäjiltä eli korkeakouluilta tarpeelliset tiedot. OKM:n toimeksiannosta tietovarannon teknisenä ylläpitäjänä toimii CSC – tieteen tietotekniikkakeskus Oy.

Kuva 1. Opetustoimen rekisterit ja valtakunnalliset tietojärjestelmät tämänhetkisen tilanteen mukaisesti kuvattuna.

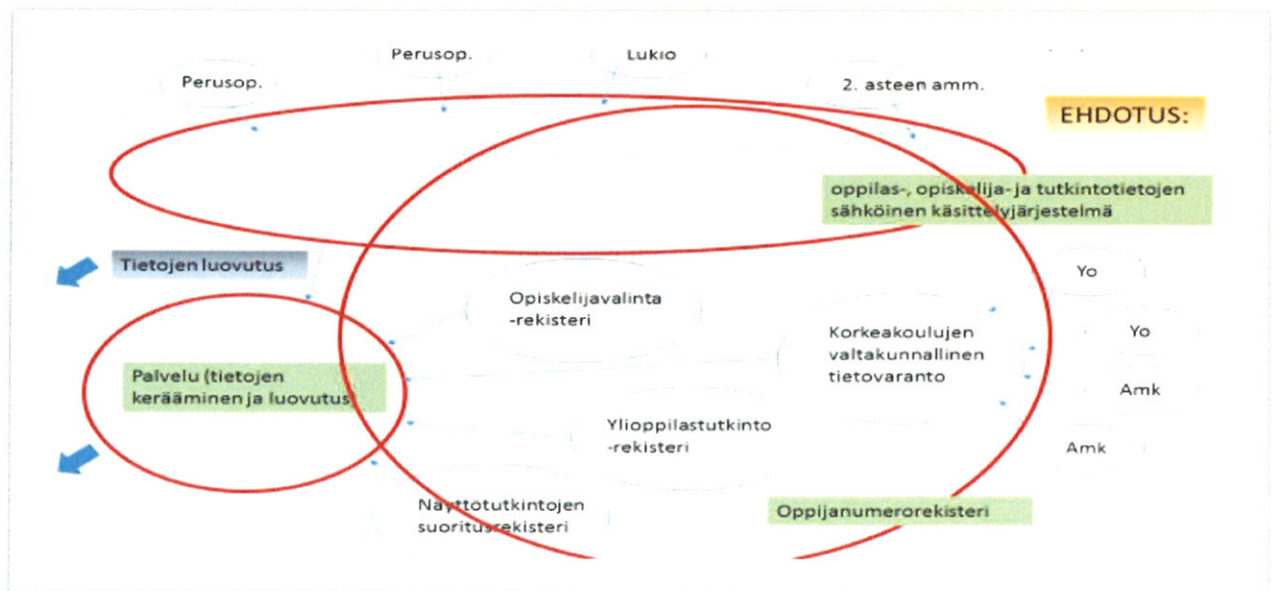
Ehdotuksen mukaan ennallaan säilyisivät opiskelijavalintarekisteri, ylioppilastutkintorekisteri, näyttötutkintojen suoritusrekisteri sekä korkeakoulujen tietovaranto.

Uusia tietojärjestelmiä, tietovarantoja tai rekisterejä olisivat seuraavat Opetushallituksen ylläpitämät: (1) oppilas-, opiskelija- ja tutkintotietojen sähköinen käsittelyjärjestelmä; (2) palvelu, jossa eri järjestelmien, rekisterien tai tietovarannon tietoja voidaan kerätä, yhdistää ja luovuttaa teknisen käytöyhteyden avulla sekä (3) oppijanumerorekisteri.

Muutoksen jälkeen tiedot olisivat pyydettävissä ja toimitettavissa Opetushallituksen ylläpitämästä keskitetystä palvelusta, mikä on Oulun yliopiston mielestä kannatettava uudistus. Uudistus ja siten esityksen mukainen palvelujärjestelmä vähentäisi toteutuessaan kirjallisten todistusten toimittamista eri toimijatahoille.

Oulun yliopiston mielestä on erittäin kannatettavaa, että tällä hetkellä opiskelijavalintojen käytössä olevia tietoja rikastettaisiin opintosuoritus-, läsnäolo- ja opiskeluoikeutta koskevilla tiedoilla niin, ettei niitä tarvitsisi enää paperisena tai muilla välineillä pyynnöstä toimittaa. Tietoja voitaisiin hyödyntää tehokkaammin muun muassa siirtovalinnoissa sekä siirtymissä ensimmäisen ja toisen syklin välillä. Tämä edistäisi myös kyseisten valintojen kehittämistä vastaamaan paremmin niille asetettuja kansallisia tavoitteita.

Oulun yliopisto esittää, että uuden lakiesityksen mukaisen järjestelmä- ja palvelukokonaisuuden osakokonaisuudet, kuten esimerkiksi Opetushallituksen ylläpitämäksi esitettävä palvelu, nimettäisiin selkeästi ja helposti tunnistettavaksi palveluiksi. Lausunnon kohteena oleva esitys on laajuudessaan ja monimutkaisuudessaan vaikealukuinen, koska puhutaan esimerkiksi käsittelyjärjestelmästä ja tietovarannosta rinnakkain. Ehdotettavaan lakiin ja uuteen järjestelmään / palveluun liittyy myös muita epäselviä seikkoja, joita alla on kuvattu hieman tarkemmin.

Kuva 2. Opetustoimen rekisterit ja valtakunnalliset tietojärjestelmät uuden lakiesityksen mukaisesti kuvattuna.

Epäselväksi jää, onko tarkoitus luoda oppijanimerot myös 'vanhoille' opiskelijoille, jotka jo ovat eri organisaatioiden rekistereissä ja siirretään mm. Virtaan. Vai tulee oppijanimero vain niille henkilöille, jotka vain jostain tietystä hetkestä lähtien kirjataan järjestelmään? Lisäksi, tulee esim. korkeakoulusektorilla oppijanimeron saaneen aiemmat tiedot mukaan järjestelmään sen jälkeen kun hän on saanut oppijanimeron?

Nykytilanteessa on mahdollista, että järjestelmissä olevat henkilöt, joilla ei ole suomalaista henkilötunnusta, voivat esiintyä järjestelmissä useana henkilönä. Nämä pitäisi pystyä yhdistämään oppijanumeron luomisessa siten, että heille syntyisi vain yksi oppijanumero. Sama koskee tilannetta, kun suomalainen henkilötunnus vaihdetaan.

Yhteenveto

Oulun yliopisto pitää esitystä uudesta järjestelmäratkaisusta ja tarjottavasta palvelusta kannatettavana. Ratkaisu vaatii paljon työtä sekä tietosuoja-asioiden huomioon ottamista.

Oulun yliopisto korostaa, että uuteen järjestelmään siirryttäessä tulee olla varmistettu, että lakiesityksen piiriin kuuluvien tietojen siirrossa salassa pidettävien tietojen suojaus säilyy.

Helka-Liisa Hentilä

koulutusrehtori

Eva Maria Raudasoja

johtaja

Jakelu:

Opetus- ja kulttuuriministeriö/kirjaamo

Oulun yliopisto/kirjaamo, koulutusrehtori, koulutuspalveluiden johtaja, hallintojohtaja, tietohallintopalveluiden johtaja, yhteistyösuhteiden rehtori

Julkaiseminen:

Oulun yliopiston intranet Notio